

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2022, sp. zn. 24 Cdo 691/2022, ECLI:CZ:NS:2022:24.CDO.691.2022.1

Číslo: 12/2023

Právní věta:

Soud rozhodující v řízení o pozůstalosti (soudní komisař) není při vydávání usnesení o určení obvyklé ceny zůstavitelova majetku, jiných aktiv pozůstalosti, výši dluhů a dalších pasiv pozůstalosti a čisté hodnoty pozůstalosti, popř. výši předlužení podle § 180 odst. 1 z. ř. s., vázán soupisem pozůstalosti, seznamem pozůstalostního majetku vyhotoveným správcem pozůstalosti nebo společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.05.2022

Spisová značka: 24 Cdo 691/2022

Číslo rozhodnutí: 12

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Soupis pozůstalosti (o. z.) [Pozůstalost (o. z.)]

Předpisy: § 1684 odst. 1 o. z.

§ 1687 o. z.

§ 177 z. ř. s.

§ 180 odst. 1 z. ř. s.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26. 8. 1969, sp. zn. [4 Cz 60/69](#), uveřejněné pod číslem 32/1970 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část civilní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2009, sp. zn. [21 Cdo 4498/2008](#), uveřejněné pod číslem 9/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2016, sp. zn. [21 Cdo 122/2016](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. [21 Cdo 5623/2015](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2004, sp. zn. [30 Cdo 1204/2003](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2016, sp. zn. [21 Cdo 4079/2015](#)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. [24 Cdo 2728/2020](#)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 11. 2006, sp. zn. [22 Cdo 261/2006](#)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 10. 2004, sp. zn. [22 Cdo 1826/2004](#)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2019, sp. zn. [24 Cdo 972/2019](#)

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání účastníků 1) a 2) proti výroku I usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 20. 8. 2021, sp. zn. 15 Co 124/2021; ve zbývajícím rozsahu dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Řízení o pozůstalosti po Š. L., zemřelé dne 30. 3. 2017 (dále jen „zůstavitelka“), bylo zahájeno usnesením Okresního soudu v Táboře ze dne 19. 4. 2017, č. j. 24 D 418/2017-4. Provedením úkonů v řízení o pozůstalosti byla nejprve pověřena JUDr. L. T., notářka se sídlem v T., posléze JUDr. S. H., notář se sídlem v T., a naposledy Mgr. M. R., LL. M., notář se sídlem v T. (§ 101 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, dále též „z. ř. s.“).

2. Okresní soud v Táboře (dále jen „soud prvního stupně“) usnesením ze dne 12. 3. 2021, č. j. 24 D 418/2017-352, rozhodl, že se soupis pozůstalosti nahrazuje společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku. Poté soud prvního stupně usnesením ze dne 29. 3. 2021, č. j. 24 D 418/2017-361, stanovil obvyklou cenu aktiv pozůstalosti částkou 843 506,99 Kč, výši pasiv pozůstalosti částkou 11 663 Kč a čistou hodnotu pozůstalosti částkou 831 843,99 Kč (výrok I). Dále podrobněji specifikovaným způsobem rozdělil pozůstalost mezi účastníky - pozůstalou neteř 1) a pozůstalého synovce 2) (výrok II), rozhodl o odměně soudních komisařů a o náhradě hotových výdajů (výrok III) a konečně rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok IV).

3. Své rozhodnutí založil na tom, že zůstavitelka zanechala pořízení pro případ smrti, ve kterém povolala za dědice své pozůstalosti účastníky řízení, a to svou neteř a svého synovce, oba rovným dílem. Do aktiv pozůstalosti soud prvního stupně nezahrnul, ačkoliv to bylo dědici shodně požadováno, bytovou jednotku č. 1 vymezenou v budově č. p. 2, 3, postavené na pozemku parc. č. 4, zastavěná plocha a nádvoří, jak jsou tyto nemovité věci zapsány v katastrálním operátu pro obec a katastrální území T., vedené Katastrálním úřadem pro Jihočeský kraj, katastrální pracoviště T., na listu vlastnictví č. 5 (dále jen „byt“), který byl ještě za života zůstavitelky dne 30. 7. 2013 prodán manželům J. B., a M. B., oba bytem v P. Dále mezi aktiva pozůstalosti soud prvního stupně nezahrnul ani pohledávku za J. B. ve výši 350 000 Kč z titulu náhrady škody za zlikvidované zařízení bytu a osobních věcí zůstavitelky, dále pohledávku za manželi B. ve výši 2 569 Kč z titulu vyplaceného přeplatku z vyúčtování spotřeby elektřiny v bytě a konečně pohledávku ve výši 1 052 600 Kč z titulu bezdůvodného obohacení „dle hodnoty bytu podle znaleckého posudku“. Ve vztahu k předmětnému bytu přitom dědicové vedli soudní řízení o určení vlastnictví bytu a o jeho vyklizení, které skončilo zamítavým rozsudkem soudu prvního stupně ze dne 14. 2. 2019, č. j. 2 C 120/2017-218 (žaloba byla zamítnuta z důvodu nedostatku naléhavého právního zájmu s tím, že nelze žalovat přímo na určení vlastnictví dědiců, nýbrž na určení, že sporná věc náležela do vlastnictví zůstavitelky k okamžiku její smrti). Vzhledem k tomu, že byt nebyl ke dni úmrtí ve vlastnictví zůstavitelky, nemohl se stát součástí pozůstalosti. Do aktiv pozůstalosti dále soud prvního stupně nezařadil ani účastníky označenou pohledávku za Českou republikou - Ministerstvem spravedlnosti ve výši 1 000 000 Kč z titulu náhrady škody za nesprávný úřední postup, a do pasiv dluh ve výši 65 332,88 Kč představující

náklady řízení podle rozsudku soudu prvního stupně ze dne 14. 2. 2019, č. j. 2 C 120/2017-218, a ani dluh ve výši 327 000 Kč z titulu vypořádání bezdůvodného obohacení po odstoupení od smlouvy týkající se bytu, neboť tyto pohledávky, jak uvedl soud prvního stupně, neexistovaly ke dni úmrtí zůstavitelky.

4. K odvolání obou účastníků (dědiců) Krajský soud v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře (dále jen „odvolací soud“) usnesením ze dne 20. 8. 2021, č. j. 15 Co 124/2021-407, ve spojení s opravným usnesením ze dne 8. 12. 2021, č. j. 15 Co 124/2021-451, změnil usnesení soudu prvního stupně výrokem I tak, že stanovil obvyklou cenu aktiv pozůstalosti částkou 846 162,99 Kč, výši pasiv pozůstalosti částkou 11 663 Kč, čistou hodnotu pozůstalosti částkou 834 499,99 Kč a dále ve výroku I blíže specifikovaným způsobem změnil rozdělení pozůstalosti mezi účastníky 1) a 2). Výrokem II rozhodl o odměně soudních komisařů a náhradě hotových výdajů a výroky III a IV pak rozhodl o náhradě nákladů řízení.

5. K zásadní odvolací námitce týkající se postupu soudu prvního stupně poté, kdy ve smyslu ustanovení § 1687 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též „o. z.“), tento nejprve rozhodl samostatným usnesením o nahrazení soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku, aniž by pak následně z tohoto usnesení důsledně vycházel, odvolací soud uvedl, že je otázkou, zda vůbec v době rozhodování soudu prvního stupně byly splněny procesní podmínky dané zmiňovaným ustanovením. S ohledem na skutečnost, že usnesení soudu prvního stupně, jímž se povolovalo nahrazení soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců, již nabylo právní moci, však odvolací soud uzavřel, že je třeba z něj vycházet. Dále uvedl, že od počátku řízení byli odvolatelé upozorňováni na skutečnost, že některá aktiva, případně pasiva do pozůstalosti zařadit nelze, protože ke dni úmrtí zůstavitelky ještě neexistovaly, v důsledku čehož vznikly i důvodné pochybnosti o správnosti prohlášení dědiců a k takové nesprávnosti bylo nutné přihlédnout. Konstatoval, že soud prvního stupně proto nikterak nepochybil, pokud i přes předchozí pravomocné rozhodnutí o nahrazení soupisu nezařadil do aktiv pozůstalosti majetek, ohledně něhož byly skutkové okolnosti sporné, nebo majetek, který evidentně ke dni úmrtí zůstavitelky neexistoval. Přisvědčil však odvolatelům v tom, že aktiva jsou tvořena i částkou 2 569 Kč (výrok I písm. B bod 8 předmětného usnesení) a částkou 1 072 Kč (výrok I písm. B bod 9 předmětného usnesení), neboť tyto pohledávky jsou uvedeny v souhlasném prohlášení dědiců. Vyložil, že do aktiv pozůstalosti soud prvního stupně správně nezařadil byt, neboť zůstavitelka nebyla ke dni své smrti jeho vlastnící, přičemž pro zařazení bytu do aktiv pozůstalosti nestačí, že ohledně odstoupení od smlouvy o převodu bytu jsou dědicové ve shodě. Podobnou situaci shledal i v případě tvrzené pohledávky za J. B. ve výši 350 000 Kč z titulu náhrady škody za zlikvidované zařízení bytu, neboť se jedná o pohledávku naprosto nedoloženou a neodůvodněnou, v důsledku čehož lze mít o její existenci důvodné pochybnosti, které brání tomu, aby byla zařazena do pozůstalosti. K zařazení pohledávky za Českou republikou ve výši 1 000 000 Kč z titulu náhrady škody za nesprávný úřední postup pak nemohlo dojít proto, že nejde o pohledávku zůstavitelky, ale o pohledávku samotných dědiců, která souvisela se shora uvedeným řízením vedeným u soudu prvního stupně pod sp. zn. 2 C 120/2017. Do pasiv pozůstalosti soud prvního stupně dále správně nezařadil dluh ve výši 327 000 Kč z titulu vypořádání bezdůvodného obohacení po odstoupení od kupní smlouvy na byt, neboť se jedná o synallagmatický závazek podmíněný vlastnictvím bytu. Z obdobných důvodů soud nezařadil do usnesení o obecné ceně majetku zůstavitelky ani dluh ve výši 65 332, 88 Kč z titulu náhrady nákladů řízení podle rozsudku soudu prvního stupně ze dne 14. 2. 2019, č. j. 2 C 120/2017-218, který je výlučným závazkem dědiců.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti tomuto usnesení podali účastníci 1) a 2) (dále též „dovolatelé“) dovolání, které podáním ze dne 2. 12. 2021 doplnili. Mají za to, že napadené rozhodnutí záleží na vyřešení otázek, které v

rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyly řešeny, konkrétně:

I. Je-li vydáno usnesení dědického soudu o nahrazení soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku postupem podle ust. § 177 odst. 2 zák. č. 292/2013 Sb., je povinností dědického soudu, převzít jeho obsah do usnesení o dědictví ve smyslu ust. § 180 odst. 1, § 184 odst. 1 a 2 a ust. § 185 odst. 1 písm. b) tohoto zákona a tímto rozhodnutím vzhledem k ust. § 1 odst. 3 tohoto zákona ve spojení s ust. § 170 odst. 1 o. s. ř. se řídit?

II. I když Nejvyšší soud již v rozhodnutí ze dne 25. 6. 2017, sp. zn. [21 Cdo 3604/2017](#), vymezil, k čemu má sloužit soupis pozůstalosti, resp. dohoda dědiců ve smyslu ust. § 1687 odst. 2 o. z., nebyla ani v tomto rozhodnutí, ani v jiném dosud dovolacím soudem řešena otázka, jaký procesně právní účinek má vydané usnesení na výsledek dědického řízení.

III. Jestliže dle judikatury Nejvyššího soudu (např. rozsudek ze dne 10. 6. 2004, sp. zn. [22 Cdo 1826/2004](#)) řeší otázku zařazení věci/práva do pozůstalosti pozůstalostní soud, považuje se ust. § 182 odst. 2 zák. č. 292/2013 Sb. za ustanovení, podle kterého je dědický soud povinen nařídít za účasti osob, které mohou být rozhodnutím dotčeny, jednání o věci/právu, které nesporně označí správce pozůstalosti/dědicové za náležející do pozůstalosti, ačkoliv o této právní skutečnosti má soud pochybnosti, jehož výsledkem bude/může být rozhodnutí, že věc/právo náleží do pozůstalosti a které bude závazné i pro účastníky (incidenčního) řízení?

IV. Pokud dovolací soud odpoví na druhou otázku záporně, je soud povinen, přerušit ve smyslu ust. § 1 odst. 3 zák. č. 292/2013 Sb. ve spojení s ust. § 109 odst. 1 písm. b) o . s. ř. dědické řízení až do pravomocného rozhodnutí nalézacího soudu o určení vlastnictví k věci/právu zůstavitelky, neboť není v pozůstalostním řízení vzhledem k nedostatečné právní úpravě prvního ze jmenovaných zákonů soudem věcně příslušným?

V. Určuje-li dosavadní (konstantní) judikatura Nejvyššího soudu (viz např. rozsudek ze dne 14. 12. 2000, sp. zn. [20 Cdo 1897/98](#), že dědický soud rozhoduje s právní platností (mocí) o otázce, jaké aktivum, popř. pasivum patří do dědictví, rozumí se dědickým soudem soud podle soudní soustavy dle zák. č. 6/2002 Sb., v platném a účinném znění (který pověřil notáře za soudního komisaře), nebo je tato skutečnost v pravomoci pověřeného soudního komisaře (notáře), který vede a rozhoduje o dědickém řízení ve smyslu ust. § 100 odst. 1 ve spojení s ust. § 123 odst. 1 zák. č. 292/2013 Sb.? (tato otázka byla ještě upřesněna v dodatečném doplnění dovolání).

7. Závěrem oba účastníci pozůstalostního řízení svorně navrhli, aby Nejvyšší soud usnesení soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o. s. ř.“) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnými osobami (účastníky řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

9. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

10. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe

dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

11. Vzhledem k tomu, že zůstavitelka zemřela dne 30. 3. 2017, je třeba v řízení o pozůstalosti postupovat podle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku a podle zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

12. Ze skutkového stavu, z něhož odvolací soud při rozhodování vycházel (a jehož úplnost či správnost nepřísluší dovolacímu soudu v zásadě přezkoumávat; srov. ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř.), vyplývá, že jako dědicové po zůstavitelce přicházejí na základě závěti do úvahy účastníci (dovolatelé), kteří v průběhu řízení předložili společné prohlášení (dědiců) o pozůstalostním majetku a soud (pověřený soudní komisař) pravomocným usnesením vyslovil, že prostřednictvím společného prohlášení dědiců bude nahrazen soupis pozůstalosti.

13. V projednávané věci tak záviselo rozhodnutí odvolacího soudu mj. na vyřešení právní otázky, zda je pozůstalostní soud (soudní komisař) vázán při vydávání usnesení podle § 180 odst. 1 z. ř. s. (o určení obvyklé ceny zůstavitelova majetku, jiných aktiv pozůstalosti, výši dluhů a dalších pasiv pozůstalosti a čistou hodnotu pozůstalosti, popřípadě výši předlužení) předchozím usnesením, jímž bylo rozhodnuto o nahrazení soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku. Podané dovolání shledal Nejvyšší soud ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. v uvedeném rozsahu přípustným, neboť v judikatuře Nejvyššího soudu nebyla uvedená otázka v poměrech nastolených současnou právní úpravou v úplnosti vyřešena. Ve vztahu k dalším dovolateli předestřeným otázkám pak dovolání naopak přípustným neshledal.

IV.

Důvodnost dovolání

14. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které Nejvyšší soud provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), striktně vázán důvody v dovolání vymezenými (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání účastníků v rozsahu, v němž bylo shledáno přípustným, není důvodné.

15. K první a druhé otázce dovolatelů, jež jsou navzájem obsahově provázané, zda je „dědický soud“ povinen převzít obsah společného prohlášení dědiců zahrnující konkrétní aktiva a pasiva pozůstalosti do usnesení o dědictví ve smyslu ustanovení § 180 z. ř. s. a jaké jsou procesní účinky soupisu pozůstalosti, resp. jej nahrazujícího společného prohlášení dědiců uvádí Nejvyšší soud následující.

16. Podle ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, představované např. rozhodnutím ze dne 7. 12. 2016, sp. zn. [21 Cdo 122/2016](#), majetek zůstavitele a další aktiva pozůstalostní soud (soudní komisař) zjišťuje nejdříve v předběžném řízení z (veřejných či neveřejných) seznamů nebo systémů vedených podle zvláštních právních předpisů, v nichž je evidován zůstavitelův majetek, např. katastru nemovitostí, registru silničních vozidel, rejstříku ochranných známek, patentového rejstříku, rejstříku průmyslových vzorů, centrálního registru zbraní (§ 140 z. ř. s.), nebo ze sdělení třetích osob, např. bank, poboček zahraničních bank, spořitelních a úvěrních družstev (§ 141 z. ř. s.). V průběhu řízení o pozůstalosti jsou zdrojem zjištění majetku zůstavitele a dalších aktiv pozůstalosti údaje účastníků řízení (zejména dědiců, vykonavatele závěti a správce pozůstalosti), především jimi sestavené seznamy majetku pozůstalosti nebo vydaná prohlášení o pozůstalostním majetku. Jedním ze zdrojů, prostřednictvím kterého lze zjistit zůstavitelův majetek a další aktiva pozůstalosti, je i soupis pozůstalosti.

17. Soud nařídí soupis pozůstalosti mj. také tehdy, uplatní-li dědic právo výhrady soupisu, nebo je-li

to potřebné pro výpočet povinného dílu (§ 1685 odst. 1 o. z.). Účelem soupisu pozůstalosti je zjistit pozůstalostní jmění a určit čistou hodnotu majetku v době smrti zůstavitele (srov. § 1684 odst. 1 o. z.).

18. Odůvodňují-li to okolnosti případu, může soud rozhodnout o nahrazení soupisu pozůstalosti seznamem pozůstalostního majetku vyhotoveným správcem pozůstalosti a potvrzeným všemi dědici; nebyl-li správce pozůstalosti dosud ustaven, může ho za tím účelem jmenovat soud (§ 1687 odst. 1 o. z.). V jednoduchých případech může soud rozhodnout, neodporují-li tomu dědicové, o nahrazení soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku (§ 1687 odst. 2 o. z.).

19. Společné prohlášení, které má nahradit soupis pozůstalosti, musí učinit shodně všichni dědici, jimž bude (má být) posléze potvrzeno nabytí dědictví, a z hlediska svého obsahu má mít stejné náležitosti jako seznam pozůstalostního majetku sestavený správcem pozůstalosti, včetně toho, že může (ale nemusí) obsahovat ocenění majetku provedené dědici (podle § 181 z. ř. s. při ocenění pozůstalostního majetku a zůstavitelových dluhů soud vychází mj. ze společného prohlášení dědiců) a údaje o dlužích zůstavitele a dalších pasivech pozůstalosti. Na rozdíl od seznamu pozůstalostního majetku může soud rozhodnout o nahrazení soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku jedině tehdy, co dědici soudu takové prohlášení již předložili a soudu navrhli, aby bylo přijato jako náhrada za soupis pozůstalosti. Své souhlasné prohlášení mohou dědici soudu předložit nejpozději do zahájení soupisu pozůstalosti; byla-li již pozůstalost sepsána, soud ze soupisu vychází a souhlasné prohlášení dědiců již nemůže soupis nahradit. Soud předložené prohlášení přezkoumá a dospěje-li k závěru, že projednávaná pozůstalost je opravdu jednoduchou věcí a že je možné vyhovět požadavku na nahrazení soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců, usnesením o tom rozhodne; jestliže v té době již byl nařízen (a dosud neproveden) soupis pozůstalosti, soud usnesením o tom zruší (§ 177 odst. 2 z. ř. s.).

20. Na podkladě soupisu pozůstalosti, seznamu pozůstalostního majetku, společného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku nebo shodných údajů dědiců o zůstavitelově majetku a na základě shodných údajů dědiců o pasivech pozůstalosti soud usnesením stanoví obvyklou cenu majetku a jiných aktiv pozůstalosti, výši dluhů a dalších pasiv pozůstalosti a čistou hodnotu pozůstalosti, popřípadě výši předlužení (§ 180 odst. 1 z. ř. s.).

21. Společné prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku tedy představuje zjednodušenou formu soupisu pozůstalosti, jehož účelem je, stejně jako u soupisu pozůstalosti provedeného soudem (soudním komisařem), stanovit hodnotu majetku v době smrti zůstavitele.

22. Soupis pozůstalosti je současně (a především) pojímán jako nástroj omezení odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele. Soupis pozůstalosti (a jeho zákonem předjímané alternativy) má význam pouze pro pozůstalostní řízení. Pokud je určitá věc, právo či závazek pojat do soupisu pozůstalosti, neznamena uvedená skutečnost, že šlo o vlastnictví (nárok či závazek) zůstavitele v době jeho smrti. Mimo rámec pozůstalostního řízení se účinky soupisu posuzují jen při zvažování rozsahu odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele. Soupis pozůstalosti není, resp. nemusí být exaktní a komplexní listinou, která vždy obsahuje veškeré jmění zůstavitele (k tomu srov. např. ustanovení § 192 a násl. z. ř. s., jež předpokládají provedení řízení o dodatečném projednání dědictví). Zákon výslovně předpokládá, že soupis pozůstalosti (jeho alternativy) nikoliv pokaždé věrně odráží jmění zůstavitele a pro ten případ stanoví následky spojené s neúplným prohlášením dědiců (ať už jde o zrušení účinků výhrady soupisu nebo o oprávnění osob, v jejichž zájmu se obligatorně provádí soupis pozůstalosti, navrhnout nařízení nového soupisu). Smyslem existence soupisu pozůstalosti je tedy spíše zjednat dědicům a věřitelům určitou představu o tom, jaký měl zůstavitel majetek a jaká byla jeho hodnota právě za účelem omezení odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele, než poskytnout taxativní výčet veškerého majetku zůstavitele.

23. Hypotézu ustanovení § 180 odst. 1 z. ř. s. obsahující legislativní obrat „na podkladě soupisu pozůstalosti“ je třeba vnímat tak, že soupis pozůstalosti, seznam pozůstalostního majetku nebo společné prohlášení dědiců představují pro pozůstalostní soud (soudního komisaře) sice cenný, nicméně nezávazný zdroj informací o pozůstalostním majetku. Také proto § 180 odst. 2 z. ř. s. stanoví, že zjistí-li soud dříve, než bude řízení o projednání pozůstalosti pravomocně skončeno, nové skutečnosti, které odůvodňují změnu usnesení vydaného podle § 180 odstavce 1 z. ř. s., provede potřebnou opravu samostatným usnesením (usnesení o určení obvyklé ceny zůstavitelova majetku se tak vydává *cum clausula rebus sic stantibus*).

24. Soud (soudní komisař) je povinen zjistit všechny skutečnosti důležité pro rozhodnutí. Přitom není omezen na skutečnosti, které uvádějí účastníci (§ 20 odst. 1 z. ř. s.). Soud (soudní komisař) provede i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu, než byly účastníky navrhovány (§ 21 z. ř. s.). Řízení o pozůstalosti, které lze zahájit i bez návrhu, včetně té jeho fáze, v níž se určuje obvyklá cena pozůstalosti ve smyslu ustanovení § 180 z. ř. s., patří mezi tzv. nesporná řízení. Pro taková řízení platí vyšetřovací zásada, jak vyplývá z výše citovaných ustanovení § 20 odst. 1 a § 21 z. ř. s. Je tedy povinností soudu (soudního komisaře) náležitě vyšetřit skutečnosti významné pro rozhodnutí, a to i tehdy, pokud samotní účastníci řízení nenavrhnou odpovídající důkazy. Soud (soudní komisař) v pozůstalostním řízení z téhož důvodu není tvrzení účastníků vázán.

25. Nesprávnost argumentace dovolatelů lze podpořit i argumentem systematického výkladu (tzv. *argumentum a rubrica*), jež představuje výklad normativních textů na základě jejich zařazení do příslušné části právního předpisu, která je systematicky označena nadpisem (tzv. rubrikou). V odborné literatuře je zastáván názor, že nadpis je integrální součástí právního předpisu, kterým zákonodárce vyjadřuje, že se určitá ustanovení vztahují k určité věci a že spolu obsahově souvisejí. Zařazení do různých částí naproti tomu dává najevo opak (srov. MELZER, F.: Metodologie nalézání práva: Úvod do právní argumentace. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 138.). Pokud by protokol o soupisu pozůstalosti (ukotvený samostatně v § 179 z. ř. s.) či instrumenty jej nahrazující měly představovat závazný způsob určení majetku zůstavitele, jak dovozují dovolatelé, pak by se úprava vtělená do § 180 odst. 1 z. ř. s. obligatorně předepisující vždy vydat usnesení o určení obvyklé ceny stala zcela zjevně obsolentní. Takový úmysl zákonodárce však dovodit rozumně nelze. Již proto v pořadí prvé rozhodnutí o nahrazení soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku, které navíc ani nemusí obsahovat ocenění majetku zůstavitele, nemůže představovat ve smyslu § 159a odst. 1, 3 a 4 ve spojení s § 167 odst. 2 o. s. ř. překážku věci rozhodnuté vůči obsahově odlišnému navazujícímu usnesení o určení obvyklé ceny. Ostatně již za dřívější právní úpravy (srov. § 175o odst. 1 o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2013), byla judikatura Nejvyššího soudu ustálena v tom, že při vydávání usnesení o určení obvyklé ceny majetku soud získaná skutková zjištění posoudí podle právních předpisů; do aktiv a pasiv dědictví lze sepsat ale jen takový majetek (dluh), o němž bylo dovozeno (jak po stránce skutkové, tak i po stránce právní), že patřil zůstaviteli (srov. kupř. usnesení ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 21 Cdo 5623/2016). Lze tedy shrnout, že právní posouzení ze strany odvolacího soudu je ve vztahu k uvedené otázce zcela správné.

26. Odvolací soud se od judikatury Nejvyššího soudu neodchýlil, jestliže hodnotu bytu a s tím související nároky nezahrnul do obvyklé ceny pozůstalosti ve smyslu ustanovení § 180 z. ř. s., neboť v řízení bylo prokázáno, že jako vlastníci bytu byli ke dni úmrtí zůstavitelky v katastru nemovitostí zapsáni manželé B., nikoliv zůstavitelka. Uvedené posouzení odvolacího soudu je v souladu se zákonem a rozhodovací praxí dovolacího soudu, dle které je možno do aktiv dědictví zařadit jen ty majetkové hodnoty zůstavitele, které prokazatelně existovaly v době jeho smrti a byly v jeho vlastnictví (k tomu srov. například rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26. 8. 1969, sp. zn. [4 Cz 60/69](#), uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 32/1970), neboť pro zjištění zůstavitelova majetku je zásadně rozhodný skutkový stav, jaký tu byl v době smrti zůstavitele

(k tomu srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2004, sp. zn. [30 Cdo 1204/2003](#), ze dne 17. 12. 2009, sp. zn. [21 Cdo 4498/2008](#), nebo ze dne 25. 7. 2016, sp. zn. [21 Cdo 4079/2015](#)). K argumentaci dovolatelů lze též připomenout, že usnesení, kterým by pozůstalostní soud ve smyslu ustanovení § 180 z. ř. s. nesprávně pojal byt do aktiv pozůstalosti, by rovněž nemohlo být způsobilým podkladem pro vklad vlastnického práva dědiců do katastru nemovitostí ve smyslu ustanovení § 17 odst. 2 písm. c) ve spojení s § 17 odst. 1 písm. g) zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí, neboť ve vkladovém řízení katastrální úřad povinně zkoumá u vkladové listiny (včetně listin veřejných), zda navrhovaný vklad navazuje na dosavadní zápisy v katastru. V posuzovaném případě by však ani podle rozhodnutí o dědictví nemohl být povolen vklad vlastnického práva k bytu, neboť by tu chyběla listina deklarující návaznost na dosavadní zápis svědčící ve prospěch manželů B. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. [24 Cdo 2728/2020](#), a ze dne 2. 11. 2006, sp. zn. [22 Cdo 261/2006](#)), jež chronologicky předcházel okamžiku úmrtí zůstavitelky.

27. Dovolateli vymezená třetí předkládaná otázka není s to založit podle § 237 o. s. ř. přípustnost dovolání, neboť odvolací soud se nikterak nezprotivil závěrům dovolateli akcentovaného rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 6. 10. 2004, sp. zn. [22 Cdo 1826/2004](#), ba právě naopak jeho úvahy jsou s nimi zcela v souladu. Nic nebrání dodatečnému projednání dědictví, ukáže-li se dodatečně na základě pravomocného soudního rozhodnutí, že označený byt náležel zůstavitelce ke dni její smrti. Současná právní úprava totiž z možnosti dodatečného projednání dědictví vylučuje výslovně jen takový majetek (aktiva a pasiva), k němuž se v původním dědickém řízení nepřihlíželo právě a jen proto, že šlo o aktivum či pasivum mezi dědici sporné (srov. § 193 odst. 1 část věty za středníkem z. ř. s.), což ovšem není případ nyní projednávané věci. Ve vztahu k ostatním tvrzeným pohledávkám dovolatelů rovněž nic nebrání je i po skončení dědického řízení vůči třetím osobám uplatnit žalobou podle části třetí o. s. ř., a to zcela bez zřetele k tomu, zda byly výslovně v pozůstalostním řízení projednány či nikoliv (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2019, sp. zn. [24 Cdo 972/2019](#)). K povinnosti nařídit jednání, Nejvyšší soud uvádí, že soudní komisař jednání v dané věci o aktivech i pasivech pozůstalosti nařídil a předvolal k němu dovolatele prostřednictvím jejich tehdejšího zvoleného zástupce. Z toho, jak byla daná otázka položena, je zřejmé, že žalobci přehlížejí, že pozůstalostní řízení je řízením nesporným, v němž nelze provádět dokazování o tom, zda vlastníkem bytu byla ke dni své smrti zůstavitelka či manželé B.; zařazení či naopak nezařazení bytu do aktiv pozůstalosti totiž samo o sobě nemá na samotnou existenci vlastnického práva vliv. O právech a povinnostech manželů B. se v pozůstalostním řízení pojmově rozhodovat nemohlo.

28. Tytéž závěry o nepřipustnosti dovolání platí i pro otázku čtvrtou, neboť je právem a nikoliv povinností soudu řízení přerušit ve smyslu § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. Postup podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. ústící ve fakultativní přerušení řízení záleží vždy na individuální situaci a na úvaze soudu, kterou by odvolací soud mohl zpochybnit, jen pokud by byla zjevně nepřiměřená (zejména pokud by soud o přerušení řízení rozhodoval na základě skutečností, které jsou zjevně irelevantní). Není věcí soudu v dovolacím řízení, které se připouští jen pro významné právní otázky, aby v konkrétních věcech zkoumal úvahu, zda z hlediska hospodárnosti řízení je namíste je přerušit či nikoliv (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. [22 Cdo 572/2014](#)). Dovolateli navíc nepřihodně citované ustanovení § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř. pak dopadá jen na případy, kdy rozhodnutí soudu závisí na řešení předběžné otázky, kterou soud nesmí sám v rámci daného řízení řešit. Otázkami, které jako předběžné soud nesmí sám řešit, jsou přitom otázky, jejichž řešení v jiném řízení úprava rozhodování soudu o určitém právním vztahu obsahově vylučuje (např. některé otázky statusové, neplatnost rozvázání pracovního poměru, nezákonnost stávkové akce a jiné), či otázky, kdy povinnost soudu řízení přerušit vyplývá přímo ze zákona (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. [21 Cdo 1152/2019](#), či ze dne 18. 9. 2014, sp. zn. [26 Cdo 1957/2014](#)). O žádný z uvedených případů se však v nyní posuzované věci nejedná.

29. Ani ve vztahu k otázce páté není dovolání podle § 237 o. s. ř. přípustné. Z rozsudku Nejvyššího

soudu ze dne 14. 12. 2000, sp. zn. [20 Cdo 1897/98](#), v žádném případě neplynou úvahy, které z něj odvozují dovolatelé. Naopak z něj lze seznat, že spory o to, jaký náležel zůstaviteli majetek ke dni jeho smrti (ať už mezi dědici navzájem nebo – jako v projednávané věci – mezi dědici a třetí osobou) se rozhodují zásadně na podkladě žaloby v řízení podle části třetí o. s. ř. (tzv. pořadem práva). O tom, zda určitá věc nebo právo tvoří aktivum či pasivum dědictví pak zásadně rozhoduje v rámci obligatorního soudního komisariátu soudem pověřený notář (§ 100 odst. 1 z. ř. s.). Dovolatelé navíc brojí proti jednoznačnému znění zákona. Jejich slovy řečeno „soudci dědickému“ náleží k vyřízení podle zákona jen úkony taxativně vypočtené v § 100 odst. 2 z. ř. s.; rozhodování o aktivech či pasivech pozůstalosti ani rozhodování o sporu o vlastnické právo mezi nimi zahrnuto není.

30. Směřovalo-li dovolání účastníků proti celému usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud připomíná, že výroky II až IV se týkaly povinnosti k náhradě nákladů řízení a zaplacení odměny jednotlivým pověřeným soudním komisařům. Proti těm však není dovolání objektivně přípustné [srov. § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.].

31. Dovolání obou účastníků řízení tak bylo z části shledáno nepřipustným a ve zbývajícím rozsahu nedůvodným. Z uvedeného vyplývá, že napadené usnesení odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu věcně správné. Protože nebylo zjištěno, že by bylo postiženo některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a) a b), popř. odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zčásti zamítl a zčásti podle § 243c odst. 1 a 2 o. s. ř. odmítl.